

”אותי זה לא מצחיק”, מה מצחיק בהומור של סופרות ישראליות?

דינה חרובי* טלילה קוש זהר**

תקציר

היכולת ”לצחוק על” או ”לצחוק מ” מייצגת עמדה של כוח. כיוון שהתרבות המערבית רובה ככולה הייתה ונשארה פטריארכלית, עמדת הכוח של ”הצחוק” היא בעיקרה גברית. נשים אשר במידה רבה נמצאות מחוץ למעגלי הכוח, הן ברוב המקרים מושאי הצחוק, ונתפסות כמי שאין להן חוש הומור. מאותה סיבה, ניכוס ”עמדה הצוחקת” וההומור הנשי הן פעולות חתרניות. נשים אשר מאמצות עמדה זו חייבות להינתק מהעמדה הפסיבית והכפופה שיועדה להן במסורת הפטריארכלית, ולפעול לחשיפה של עוולות וצביעות של התרבות השלטת. לכן עבור נשים, להשתמש בהומור, פירוש להתנגד ולחתור תחת הכוח שמכפיף ומדכא אותן.

האיזון העדין בין כוח לבין חולשה, מעצב את הנושאים ואת הדפוסים של כתיבה נשית הומוריסטית. אחד מהנושאים הנפוצים שלה הוא, היבטים שונים של חיי נשים, תוך שימוש בסטריאוטיפים מוכרים של נשים. זאת, במטרה ללעוג להן, להגחך אותם ולחשוף את הסכנה שבהם. במאמר זה נרצה להציג את השימוש שעושות שלוש סופרות ישראליות בהומור, כדי לקעקע סטריאוטיפים נשיים, ועמדות כוח גבריות. נדון ביצירתן של אורלי קסטל בלום (”המינה ליזה”), לאה איני (”סוסית”) ודקלה קידר (”מר ונמהר”).

* ד”ר דינה חרובי, הפקולטה למדעי הרוח והפקולטה לחינוך, מכללת סמינר הקיבוצים
** ד”ר טלילה קוש זהר, הפקולטה למדעי הרוח, מכללת סמינר הקיבוצים